

The Development of a Learning Management Model Based on The Active Learning Approach in Buddhist Studies by Monks Teaching Morality in Schools, Uthai Thani Province

Phra Chai Jinasumano (Boonchaiming)^{1*}, Prayoon Saengsai², & Somkhuan Namseethan³

1 Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

2 Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

3 Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

** Corresponding author. E-mail: samrong.sea@mcu.ac.th*

Abstract

The objective of this research was to: 1) study the problems and the necessary needs in the teaching and learning of Buddhism, 2) develop a learning management model for Buddhism education based on an active teaching approach and to promote students' analytical thinking skills, 3) experiment with the use of the learning management model according to the active teaching approach, and 4) evaluate the effectiveness of the learning management model based on the active teaching approach in the subject of Buddhist ethics to enhance analytical thinking skills in primary schools under the Uthai Thani education district office. This is a research and development (R&D) study involving a group of 40 students. The research tools include interviews, lesson plans, assessments, and evaluation forms. The statistical methods used for data analysis include percentages, means, standard deviation, dependent t-test, and inductive analysis methods. The findings reveal that: 1. There are problems in teaching that focuses on the teacher as the center, resulting in a lack of analytical thinking skills among students, which indicates a need to develop a learning management model based on the active teaching approach to promote students' analytical thinking skills. 2. The learning management model for Buddhism education based on the active teaching approach and promoting students' analytical thinking skills includes: 1) experiential learning, 2) project-based teaching, 3) problem-based learning, and 4) teaching that emphasizes thinking process skills. 3. The results of the experiment with the learning activity sets showed an efficiency level of 80.34/81.07. The average post-learning achievement score was higher than the average pre-learning score, and the students had a high level of satisfaction with the active teaching approach to Buddhist ethics. 4. The evaluation of the effectiveness of the learning management model for Buddhism education based on the active teaching approach allowed students to enjoy learning, have the freedom to explore various factors of the problems, engage in group learning exchanges, show interest in the situations under study, and actively seek out the arising problems. The activities helped students understand the content related to the Threefold Training and Buddhist proverbs much better.

Keywords: Model Development, Learning Management, Active Learning

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี

พระใจ ชินสมโน (บุญชัยมิ่ง)^{1*}, ประยูร แสงใส², และสมควร นามสีฐาน³

1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

3 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

* Corresponding author. E-mail: samrong.sea@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทางการสอนเชิงรุกและส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 3) ทดลองการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก และ 4) ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนประถมศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุทัยธานี เขต ๑ เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียน 40 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แผนการจัดการเรียน แบบทดสอบ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test dependent) และวิเคราะห์แบบอุปนัยวิธี (Inductive method) ผลการวิจัย พบว่า 1. มีปัญหาการสอนโดยเน้นครูเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ จึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุกของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทางการสอนเชิงรุกและส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ได้แก่ 1) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 2) การสอนแบบโครงงาน 3) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 4) การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด 3. ผลการทดลองชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80.34/81.07 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนเชิงรุกพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับมาก 4. การประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทางการสอนเชิงรุกทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน มีอิสระในการเรียนรู้ ได้แสวงหาเหตุปัจจัยของปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม มีความสนใจในการศึกษาสถานการณ์นั้น ๆ และค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกระตือรือร้น กิจกรรมช่วยนักเรียนเข้าใจเนื้อหาเรื่องไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิตได้ดีมากขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การจัดการเรียนรู้, การสอนเชิงรุก, พระสอนศีลธรรม

บทนำ

สังคมในทศวรรษใหม่ ซึ่งเป็นยุคแห่งความรวดเร็วและเทคโนโลยี สภาพของสถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบันชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาวิกฤตอันน่าเป็นห่วงจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้บุคคลและสังคม รวมทั้งโครงสร้างและกลไกการบริหารและการจัดการต่างๆ ปรับตัวตามไม่ทันเกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ก่อให้เกิดปัญหามานับประการ โดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียน ปัญหาที่สำคัญที่พบมากคือ การละเมิดศีล 5 ในประเด็นต่างๆ เช่น การทำร้ายกันจนถึงแก่ชีวิตหรือการเบียดเบียนกัน การฉ้อราษฎร์บังหลวง การลวงละเมิดทางเพศ การไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน และการดื่มสุราหรือเสพยาเสพติดรากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริงคือการที่นักเรียนขาดการกล่อมเกลาจิตใจและปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม จนทำให้ความสำนึกต่อหน้าที่ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การใช้สติพิจารณาขังคิด ลดน้อยถอยลงและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมรอบตัวของนักเรียนที่ยุง ส่งเสริมชักจูงและโน้มน้าวอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลาย ทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ให้สัมฤทธิ์ผลได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เว้นแต่นักเรียนจะถูกจัดระเบียบทางความคิด จนมีจิตใจที่ใฝ่ดีและมีพลังใจที่เข้มแข็งมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นภูมิคุ้มกันเหตุปัจจัยในทางเสื่อมที่จะเข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ดีงามได้ด้วยหลักธรรมทางศาสนา การศึกษาของประเทศไทยในยุค 4.0 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย คือ ทอบสนอง วิสัยทัศน์ การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยจะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก และมีคุณลักษณะ ด้านผู้เรียนรู้ ได้แก่ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ต่างๆ มีสุนทรียะรักรักษ์ และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง มีความ มั่นคง ในชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงที่มีผู้ระบุมามากที่สุด ได้แก่ ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบางรูปขาดเทคนิคในการถ่ายทอดให้ความรู้กับเด็ก บางรูปใช้การบรรยายอย่างเดียวทำให้เด็กไม่ค่อยสนใจในการจัดกิจกรรมของครูพระสอนศีลธรรม กิจกรรมของสถานศึกษากับการสอนศีลธรรมบางสัปดาห์ตรงกัน ทำให้ในสัปดาห์นั้นไม่ได้สอนศีลธรรมส่งผลให้เวลาในการอบรมศีลธรรมลดน้อยลง ขาดแคลนงบประมาณอุปกรณ์การสอน และสื่อประกอบการเรียนการสอน ค่าตอบแทนพระสอนศีลธรรมในปัจจุบันยังน้อยไป เมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน การให้ค่าปรึกษาแก้ไขทำได้อย่างต่อเนื่องจากเวลาจำกัด แต่ก็สามารถแนะนำนักเรียนได้โดยร่วมกับการสอนตามปกติ การจัดเวลาเรียนไม่เหมาะสม น้อยเกินไป ขาด ICT ช่วยสอนเด็ก ขาดแคลนบุคลากรพระสอนศีลธรรมและขาดแคลน งบประมาณพระช่วยแก้ปัญหาการขาดบุคลากร ช่วงที่ครูเกษียณอายุราชการ และการเดินทางไปสอนบางครั้งมีปัญหาในด้านยานพาหนะ การสนับสนุนปัจจัย ในการไปสอนในโรงเรียนเป็นต้น (พระครูปลัดสุวัฒนบัณฑิตคุณ และคณะ, 2558) ดังนั้น การเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ จากกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนมีโอกาส ลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นต้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทาง การสอนเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี เพื่อประเมินผล การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทาง Active learning ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี และเพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทาง การสอนเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทาง การสอนเชิงรุก ของพระสอนศีลธรรมสังกัดวิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อทดลองการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี
4. เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทาง การสอนเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือผู้เรียนมีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning ไว้ ดังนี้ (สถาพร พุทธิคุณ, 2558) เช่นเดียวกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ที่ได้ให้ความหมายว่าเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกันผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ สอดคล้องกับ รลิตา รักสกุล (2557) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือผู้เรียนมีการ วิเคราะห์ สังเคราะห์

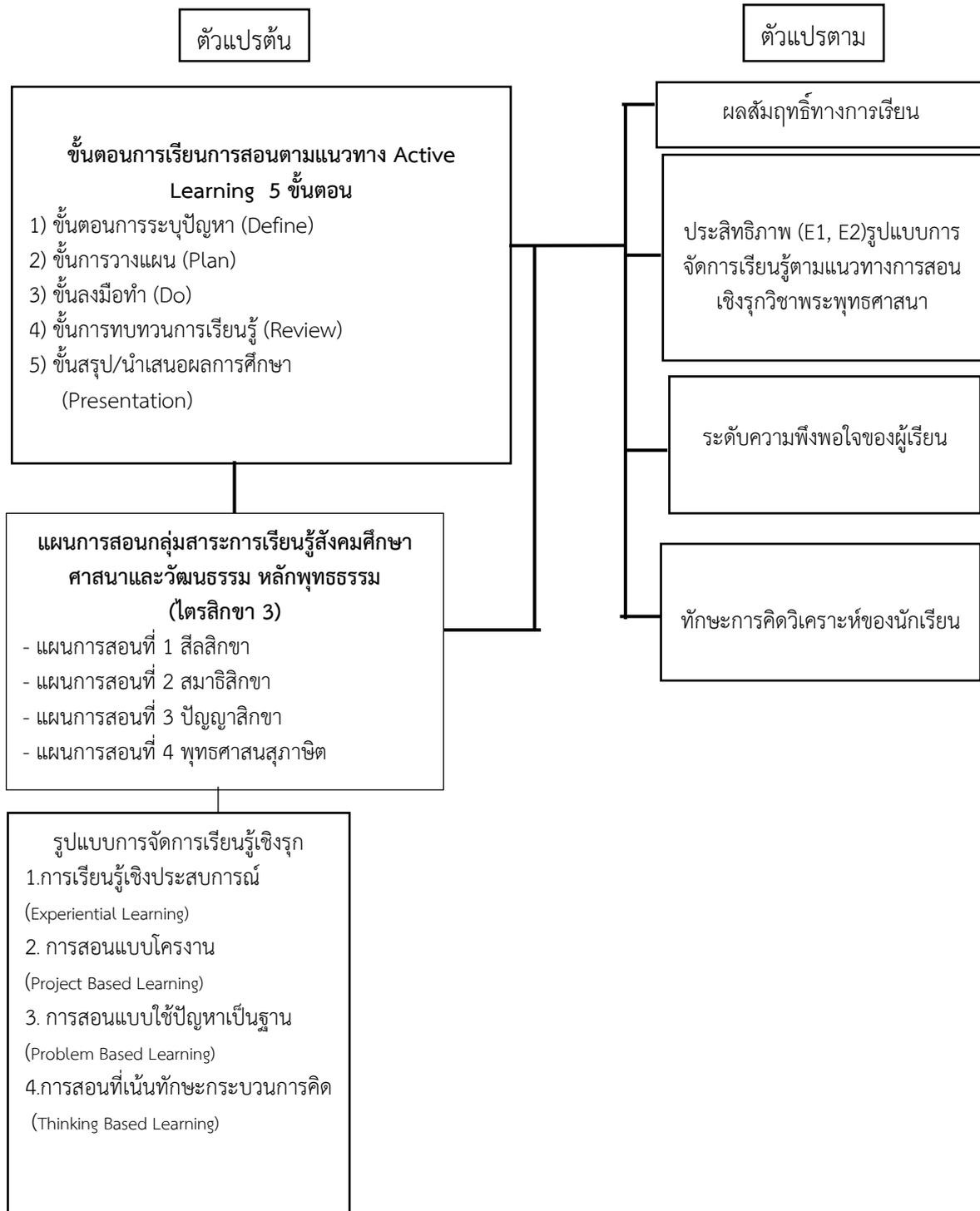

และการประเมินค่า จากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้เป็นไป อย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ วุทธิศักดิ์ โภชนกุล (2552) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำ มากกว่าการฟังอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียนการโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์สังเคราะห์ และประเมินค่า ทำนองเดียวกับ วีระพันธ์ พานิชย์ (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning คือ กระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การเขียน การอภิปรายหรือการแก้ปัญหา โดยวิธีการดังกล่าวส่งเสริมให้เกิดการวิเคราะห์สังเคราะห์และ การประเมินผลตามเนื้อหาที่เรียน และสภาพ พฤษพิทกุล (2558) ได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นวิธีการเรียนรู้ในระดับลึก ผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ สามารถบูรณาการความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มี สามารถประเมิน ต่อเติมและสร้างเป็นแนวคิดของตนเองซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้แบบระดับผิวเผิน เน้นการรับข้อมูลและจดจำข้อมูลนั้น ผู้เรียนลักษณะนี้จะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียนเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูลวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

จากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงเป็นแผนภาพที่ 1 ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning วิชา พระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ คุชฌินีพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และมี

วัตถุประสงค์เพื่อ หาประสิทธิภาพ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ประเมินทักษะ การคิดวิเคราะห์ และความคิดเห็นของนักเรียนกับวิชาพระพุทธศาสนาผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี

ระยะที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี

ระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาผู้บริหารและครูได้ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยโอกาสพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หลักสูตรใช้สารการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา คุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้แนวทางการยึดหยุ่นตามความเหมาะสม การเรียนการสอนครูจะมีทั้งครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ และพระสอนศีลธรรมทั้งสองส่วนทำงานประสานกัน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน เช่น วันสำคัญทางศาสนา การเข้าค่ายอบรมคุณธรรม สื่อการสอนเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยและการศึกษานอกสถานที่ การวัดผลประเมินผลตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการแต่ยึดหยุ่นให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทาง การสอนเชิงรุก ของพระสอนศีลธรรมสังกัดวิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ในโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี พบว่า กิจกรรมการสอนแบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต ผลการทดสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 80.34 หลังเรียนมี ประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.07 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3. ผลการทดลองการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชุดกิจกรรมการสอนแบบเชิงรุก เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทาง การสอนเชิงรุก ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชุดกิจกรรมการสอนแบบเชิงรุก เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธ ศาสนสุภาษิต เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชุดกิจกรรมการสอนแบบเชิงรุก เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธ

ศาสนสุภาสิต เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังจากการเรียนรู้แบบแต่ละชุด มีความพึงพอใจต่อ การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 การนำเสนอเหตุการณ์ ขั้นที่ 3 การดำเนินการกิจกรรม ขั้นที่ 4 การสร้างองค์ความรู้ และขั้นที่ 5 การสรุป/นำเสนอผลการศึกษา เมื่อพิจารณาทั้ง 5 ขั้นตอนจะพบว่าแต่ละขั้นตอนจะมีการเน้นกระบวนการคิดแบบ วิเคราะห์ทั้งสิ้น ผลจากการทดลองภาคสนามกับกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน พบว่า ชุดการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาสิต ทั้ง 4 ชุด จะประกอบด้วย ตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ชิ้นงานและหรือภาระงาน กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กระบวนการวัดและ ประเมินผล และเครื่องมือวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นชุดการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดที่สัมพันธ์ กับไตรสิกขาสาม คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ส่วนพุทธศาสนสุภาสิต ก็สอดคล้องกับเรื่องศีล ข้อที่ 4 กล่าวถึงการพูดเท็จ ดังนั้น การใช้ชุดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 80.34 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ย ร้อยละ 81.07 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฯ มีประสิทธิภาพ 84.15/83.63 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพงษ์ สุพรหม (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิง รุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่ พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 83.27/81.73 อาริตา ฮูลูเจ๊ะหะ และคณะ (2560) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การบวกและการ ลบพหุนามโดยใช้วิธีสอนแบบแอกทีฟเลิร์นนิง (Active learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 81.26/81.22 (E1/E2) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลัง เรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก ด้วยการเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความน่าสนใจและให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การร่วมกันอภิปรายกับเพื่อนการนำเสนองานตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การ

จัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในชั้นเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม โต้ตอบกัน เกิดการช่วยเหลือกันแบบ เพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็วจะช่วยอธิบายความเข้าใจให้เพื่อนฟังสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับ ผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและ พี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการ จัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง และ พระมหากษัตริย์ นนทภาณี (คำหาพล) และคณะ (2562) วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ผลการวิจัยพบว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 15.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = 2.725 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 24.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = 2.893 เมื่อไปทดสอบหาค่า t - test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุกแล้วจะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้ สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าการฟังบรรยาย เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ต่อเนื้อหาที่เรียน ทั้งนี้ยังกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมและสนใจในการ เรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอีกด้วย จากการสังเกต นักเรียนพบว่ามีภาวะวิเคราะหสถานการณ์ สามารถจำแนกได้อย่างสมเหตุสมผล (มีทักษะความคิดด้าน การวิเคราะห์เนื้อหา) ร่วมกันวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างเหตุปัจจัยกับผลที่ปรากฏขึ้น เชื่อมโยง กับหลักไตรสิกขา และพุทธศาสนสุภาษิต(มีทักษะด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์) และร่วมกัน วิเคราะห์หลักของไตรสิกขาที่มีผลสรุปว่า เป็นวินัยพื้นฐานในการประพฤติหรือปฏิบัติของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย หรือเป็นหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกเพศทุกวัย (ด้าน การวิเคราะห์หลักการ) ผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดปรีชา นนทโก (จุลเจือ) (2560) ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง” ผลวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดระยอง พบว่า หน่วยงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรมีนโยบายในด้านการส่งเสริมความรู้ พระสอนศีลธรรมในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การกระจายงานออกไปตามภูมิภาคต่างๆ ควรจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการอย่างน้อย 1 สัปดาห์ หรือมากกว่า และแบ่งการอบรมออกเป็นประเด็นปัญหาที่ค้นพบ ได้แก่ ปัญหาด้านหลักสูตร ปัญหาทางด้านการเรียนการสอน ปัญหาทางด้านการผลิตและการใช้สื่อ และการวัดและประเมินผล

2.3 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ พบว่า ระดับความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนโดยภาพรวมเท่ากับ 4.19 มีความพึงพอใจในระดับมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดง ว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความ

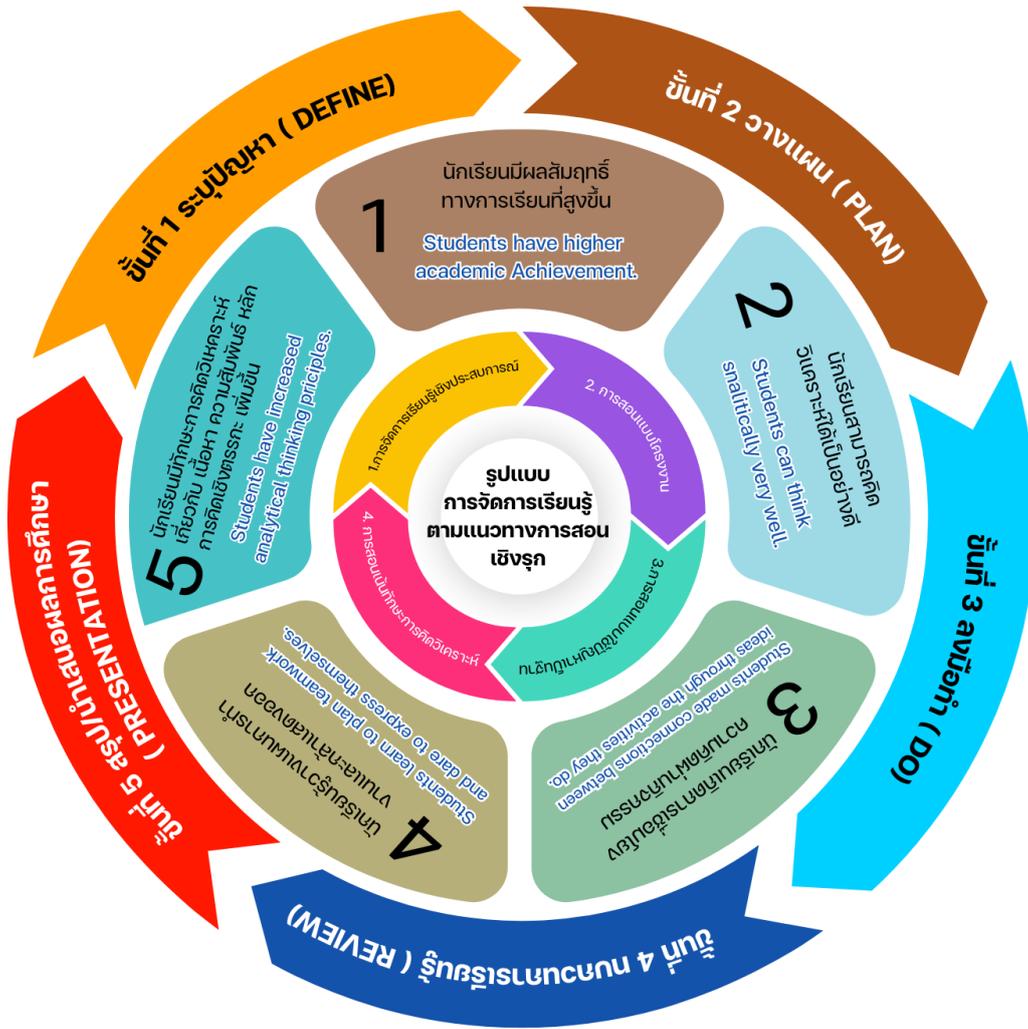

สนใจและมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนรู้สึกว่าจะมีความสนุกสนาน มีอิสระในการเรียนรู้ ได้แสวงหาเหตุปัจจัยของปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม มีความสนใจในการศึกษาสถานการณ์และค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นๆ อย่างกระตือรือร้น กิจกรรมช่วยนักเรียนเข้าใจเนื้อหาเรื่องไตรสิกขา และ พุทธศาสนสุภาษิตได้มากขึ้น และมีการนำเสนอรายงานหน้าชั้นด้วยความมั่นใจ สอดคล้องกับผลวิจัย ของ สิทธิพงษ์ สุพรม (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบ การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก พรทิพย์ นวลแก้ว (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฯ อยู่ ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี มีข้อค้นพบสำคัญสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตาม 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นตอนการระบุปัญหา 2) ขั้นตอนวางแผน 3) ขั้นตอนมือทำ 4) ขั้นตอนทบทวนการเรียนรู้ 5) ขั้นสรุปและนำเสนอผลการศึกษา โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 5 ขั้น และพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์
 2. การสอนแบบโครงงาน
 3. การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
 4. การสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์
- ผลจากการพัฒนารูปแบบดังกล่าวทำให้
1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
 2. สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างดี
 3. การเรียนรู้เชิงรุกเกิดการเชื่อมโยงความคิดผ่านการเรียนรู้กิจกรรม
 4. รู้จักวางแผนการทำงานเป็นทีมและกล้าแสดงออก
 5. ทักษะการคิดวิเคราะห์เนื้อหา ความสัมพันธ์ หลักการและคิดเชิงตรรกะ
- ดังแสดงในภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง การสอนเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้ทำการสรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้ คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชา พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเชิงรุก เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ไปใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ไตรสิกขาและ พุทธศาสนสุภาษิต หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการจัด การ เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็น ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 การ นำเสนอเหตุการณ์ ขั้นที่ 3 การดำเนินการกิจกรรม ขั้นที่ 4 การสร้างองค์ความรู้ และขั้นที่ 5 การ สรุป/นำเสนอผลการศึกษา ผู้สอน/ครู สามารถเพิ่มเติมหรือลดขั้นตอนได้ตามสถานการณ์ของห้องเรียนและสภาพของนักเรียน

2. ผลการส่งเสริมทักษะการคิดโดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ไตรสิกขาและพุทธศาสนสุภาษิต หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะการคิดสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนได้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุก ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ค่อนข้างจำกัด ดังนั้นควรจะมีเวลาให้นักเรียนได้ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนอย่างพอเพียง เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ เชิงรุก พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการ เรียนรู้แบบเชิงรุก ดังนั้น ครู/ผู้สอนควรหาวิธีชี้แนะถึงการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ กำลังใจนักเรียนในการนำเสนอรายงานเพื่อให้ นักเรียนมั่นใจในตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนในห้องเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการ สอนแบบเชิงรุก ศึกษาเฉพาะการใช้วิธีการสอนแบบปัญหาเป็นฐาน เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิด สร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ การสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ การจัดการเรียนรู้แบบ โครงการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- พรทิพย์ นวลแก้ว. (2560). รายงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์ ว 23101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. สงขลา: โรงเรียนเทศบาล 5(วัดหัวป้อมนอก).
- พระครูปลัดสุวัฒนบัณฑิตคุณ และคณะ. (2558). การติดตามประเมินผลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยประจำปีงบประมาณ.
- พระปลัดปรีชา นนทโก (จุลเจือ). (2560). การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหารพล), พระธีรวัฒน์ อนาวีโล (ทองบุญชู), พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี (หารเทศ) นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, สมชัย ศรีนอก. (2562). การพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(3), 1148-1160.
- รสิตา รักสกุล. (2557). สัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- วีระพันธ์ พานิชย์. (2556). เทคนิคการจัดการเรียนการสอน Active Learning. ชลบุรี; ภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วุทธิศักดิ์ โภชนกุล. (2552). *Active Learning ลู่: Action Research*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถาพร พุทธิพิกุล. (2558). เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้”
สระแก้ว: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*.
<https://academic.obec.go.th/web/document/view/143>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563 – 2565)*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สิทธิพงษ์ สุพรหม. (2561). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี*, 7(2), 49-58.
- อารีตา ฮูลูเง๊ะหะ, สารีปะห์ แมเราะด่า และลิลลา อุดุลยศาสน์ (2560). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การบวกและการลบพหุนามโดยใช้วิธีสอนแบบแอกทีฟเลิร์นนิง (Active learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*.
<http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yr/3699>